

209
Γ. Μ. ΜΑΛΑΜΜΑΣ

Εκπαιδευτικός

Ο ΑΓΙΟΘΩΔΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΙΣΤΡΑΤΗΣ

Τό Μενοίκιο εἶναι τό βουνό μας. Ὁ κύριος ὄγκος του κατευθύνεται δυτικά, κατά τό Μπέλλες, τό μεγάλο βουνό τῶν Σερωῶν. Ἡ μιά πλευρά τοῦ Μενοικίου ξεχύνεται πρὸς τό νότο μέ μιά ἀνυπόμονη προσπάθεια νά συναντήσῃ τίς ρίζες τοῦ ἀπέναντι βουνοῦ, τοῦ Παγγαίου.

Ὁ Ἀγγίτης ποταμός, τό ποτάμι μας, στέκεται ἀξεπέραστο ἐμπόδιο σ' αὐτή του τήν προσπάθεια, μέ τά συναρπαστικά στενά τοῦ «Βράου», πού –ποιός ξέρει πότε μέσα στήν ἀπεραντοσύνη τοῦ χρόνου– ἀνοιξε ἡ γῆ στά δύο γιά νά περάσῃ ὁ ποταμός.

Τό χωριό μας εἶναι χτισμένο στή μέση ἀκριβῶς τοῦ μοναδικοῦ βραχίονα τοῦ βουνοῦ, πού ἐκτείνεται νοτιοανατολικά. Κανένα σημεῖο τοῦ χωριοῦ δέν εἶναι ἀπό μόνο του ὀμαλό κι ἐπίπεδο.

Ὅλος ὁ κατοικημένος χῶρος δέν εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπό ραχοῦλες, μικρά βαθουλώματα, στενά περάσματα, κουραστικές ἀνηφόρες κι ἄλλες τόσες κατηγορίες πού σέ ὑποχρεώνουν νά τρέχεις, ὅταν τίς περνᾷς.

Τό χειμώνα μέ τά χιόνια καί τούς πάγους, μικρά παιδιά, περιμέναμε στίς κατηγορίες κάποιον ἀνυποψίαστο περαστικό, γιά νά ἀπολαύσουμε τήν ἀκούσια ἀλλά θεαματική παγοδρομία του, πού παρά τόν κίνδυνο γιά τήν σωματική του ἀκεραιότητα, μᾶς ἔκανε νά ξεκαρδιζόμαστε στά γέλια, καθώς παρακολουθοῦσαμε τό ξάφνιασμα καί τήν ἀγωνιώδη προσπάθεια ν' ἀποφύγει τήν πτώση καί τήν ταπείνωση. Τήν ταπείνωση τήν ὑπολόγιζαν πιά πολύ ὄλοι, ἀφοῦ, μόλις συνέρχονταν ἀπ' τήν ἀναπάντεχη καί ἀνώμαλη προσγείωση, τό πρῶτο πού ἔκαναν, κυρίως οἱ μεγαλύτεροι, ἦταν νά βεβαιωθοῦν ὅτι δέν τούς εἶδε κανένα μάτι.

Ἡ περιοχή γύρω ἀπό τό χωριό προσφέρεται γιά περιπάτους. Οἱ φυσικές της ὁμορφιές σέ προ(σ)καλοῦν νά τίς ἀπολαύσεις ὄλες τίς ἐποχές. Ἰδιαιτέρα στούς μοναχικούς περιπάτους πρὸς τά ὑψώματα τῆς Σκοπιᾶς, τίς χαράδρες τοῦ Ντερίντερε ἢ τό λάκκο τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, πέρα ἀπό τό ὅτι χαιρέσαι καί ἀπολαμβάνεις τίς ὁμορφιές τῆς φύσης, τό δῶρο αὐτό τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο, σοῦ δίνεται μοναδική δυνατότητα νά ἔρθῃς σέ μιά γαλήνια ἐπικοινωνία μέ τόν ἑαυτό σου. Ν' ἀρχίσεις μιά ἀδιάκοπη ἐσωτερική «ὀμιλία» μέ τήν ψυχή σου, μιά «προσευχή» πού θά σέ φέρῃ, πέρα ἀπό τήν

καθημερινή πεζή και άχρωμη ρουτίνα, σε χώρους υπερβατικούς, σε κείνους που τόσο συχνά αναζητά η ψυχή σου, ποιός ξέρει, ίσως γιατί έχει εκεί την ανάμνηση της καταγωγής της.

Στους μοναχικούς αυτούς περιπάτους προτιμώ τη διαδρομή προς τον Άγιοθόδωρο. Άπ' την κάτω μεριά. Άπ' τη μεριά του χωριού, έτσι που καθώς βαδίζεις, έχεις μπροστά σου τό Παγγαῖο κι αριστερά την πεδιάδα της Δράμας.

Μόλις βγεις έξω και πάρεις την πρώτη κατηφόρα μετά τά «Τέλια», βλέπεις, όχι πολύ μακριά, τό εκκλησιάκι τ' Άγιοθόδωρου νά στέκεται γαλήνιο, ειρηνικό στον άπέναντι λόφο, τριγυρισμένο από κυπαρίσσια και λιόδεντρα, ροδιές κι άμυγδαλιές.

Καθώς προχωρείς, στό τέλος της κατηφόρας θά φτάσεις στή μικρή πλατεία μέ τά τρία μονοπάτια. Τό ένα είναι αυτό που περπατάς· τό άλλο σε φέρνει πίσω στό χωριό από τή δυτική πλευρά, ενώ τό τρίτο σε οδηγεί στή βρύση του Σενενέ. Ποιός νά ήταν αυτός ο Σενενές και ποιός ξέρει σε ποιά εποχή και μέ ποιο τίμημα έδωσε τ' όνομά του σ' αυτή τή βρυσούλα μέ τό κρυστάλλινο νερό...

Αυτή η περιοχή, εκτός από τή βρύση της, είναι γνωστή και για τή μαλακή άσπρη πέτρα που υπάρχει άφθονη εκεί. Άπό κεῖ τήν εποχοναν οι παλιοί μαστόροι, τή λάξευαν κι έχτιζαν μ' αυτή ωραιότατα οικόδομήματα τον παλιό καιρό. Μέ τήν πέτρα αυτή ήταν χτισμένα δυό σπουδαία διδακτήρια, τό Άρρεναγωγείο και τό Πάρθεναγωγείο. Μ' αυτή τήν πέτρα είναι χτισμένο και τό πανέμορφο καμπαναριό της εκκλησίας του Άγίου Άθανασίου. Στή μικρή πλατεία βρισκόταν η πασίγνωστη μεγάλη μπάρα, γεμάτη πέτρες και βατράχια μ' ένα πελώριο δέντρο στή νότια πλευρά της. Λίγα δήματα από κεῖ, ψηλά στό λόφο, ήταν τό εκκλησιάκι. Για νά φτάσεις, έπρεπε νά άνεβεις μιά κουραστική πλαγιά, κάνοντας τίς απαραίτητες στάσεις ανάλογα μέ τήν άντοχή σου. Η πλαγιά αυτή, που τή θυμούνται όλοι οι χωριανοί, σ' αποξημίωνε για τήν ταλαιπωρία σου νά τήν περάσεις. Ήταν ένας όλάνθιστος κήπος. Σε ποιόν από μᾶς δέν έχει έντυπωθεῖ η εικόνα των γαλάζιων κρίνων μέ τά μεγάλα σαν σπαθιά πράσινα σκληρά φύλλα τους και τήν έντονη, ιδιότυπη όχι και τόσο ευχάριστη μυρωδιά, που και σήμερα, αν τήν όσφρανθεῖ κανείς, άνακαλεῖ στή μνήμη του διώματα εκείνης της εποχής! Εκεί βρισκαμε τό άσπρο λουλούδι, τή χαρά μας, που τό τρίδαμε στίς παλάμες μας κι έβγαζε έναν άσπρο άφρο σαν σαπουνάδα, τό σαπουνόχορτο.

Έδω στον Άγιοθόδωρο μᾶς έφερναν οι δάσκαλοί μας, μικρούς μαθητές τότε της Α' και Β' Δημοτικού, εκδρομή μαζί μέ όλο τό σχολείο τή μέρα της

γιορτῆς του. Αὐτή ἡ γιορτή ἦταν πού μᾶς μπέρδευε, γιατί ἦταν κινητή. Κι ὄλο ρωτούσαμε τή μάνα μας νά μᾶς πει πότε εἶναι «τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου».

– Τό Σάββατο μετά τήν Καθαρά Δευτέρα, μᾶς ἔλεγε καί συνέχιζε τίς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ, ἐπιτείνοντας τή σύγχυσή μας, γιατί, ἄντε νά βρεῖς πότε εἶναι Καθαρή Δευτέρα. Ἐμεῖς πάντως τήν περιμέναμε γιά τήν πολυπόθητη ἐκδρομή τοῦ Σαββάτου.

Χαρές καί πανηγύρια εἶχαμε τήν ἡμέρα τῆς ἐκδρομῆς. Ποιός δέν θυμᾶται τή διαδρομή ἀπό τό σχολεῖο στόν Ἁγιοθόδωρο μέ τό παιδομάνι νά χαλάει τόν κόσμο στό πέρασμά του ἀπ' τά στενά δρομάκια τοῦ χωριοῦ. Ὅλες οἱ πόρτες καί τά παράθυρα γεμάτα κόσμο «νά δεῖ τό σχολεῖο πού περνάει». Τό κρῦο πού ἔκανε τ' αὐτιά μας νά βγάζουν φωτιές καί τά χέρια μας νά κοκκαλιάζουν δέν τό λογαριάσαμε. Ἄνυπομονούσαμε νά φτάσουμε στόν Ἁγιοθόδωρο. Τό φτωχό πανηγύρι, πού γινόταν κάθε χρόνο ἐκεῖ τή μέρα τῆς γιορτῆς τοῦ Ἁγίου, μᾶς περίμενε. Ἐκεῖ θά βρῖσκαμε «τῆς γριᾶς τό μαλλί», τά χρωματιστά ζαχαρωμένα στραγάλια, τά «μπιμπλιά». Ἐκεῖ θ' ἀγοράζαμε καί θά καρφισώναμε στό πέτο τοῦ σακακιοῦ μας τό τενεκεδέ-νιο ἀεροπλανάκι ἢ θά παίζαμε μέ τό χάρτινο καραγκιόζη πού χόρευε ἀνάμεσα σέ δύο ξυλάκια. Ποιός δέν πέρασε τά παιδικά του χρόνια κάτω ἀπό τή σκιά τοῦ πελώριου δέντρου δίπλα στήν μπάρα, παρακολουθώντας τά βατράχια νά περιμένουν ἀκίνητα νά περάσει κανένα ἔντομο γιά νά τ' ἀρπάξουν μέ τῆ φοβερή γλώσσα τους, πού ἐκτινασσόταν σάν ἐλατήριο καί νά καταλήξει κατευθεῖαν στό στομάχι τους!

Ποιός ἀπ' τά παιδιά τῆς ἡλικίας μας δέν θυμᾶται τήν ἀναστάτωση καί τόν πανικό πού προκλήθηκε, τόν φόβο καί τή λαχτάρα ὄλων μας, ὅταν βλέπαμε τό μικρό μαθητή, τό Μιχάλη ἀπ' τήν Ἁγία Κυριακή, νά πέφτει πάνω ἀπό τό δέντρο μέσα στήν μπάρα! Εὐτυχῶς τό λασιχένιο παιδικό του σῶμα τόν γλίτωσε καί δέν ἔπαθε τίποτα πρὸς μεγάλη χαρά ὄλων μας. Πολλοί εἶπαν ὅτι τόν ἔσωσε ὁ Ἁγιοθόδωρος. Ἐνα εἶναι βέβαιο. Ὁ Μιχάλης, ὁ τσάκαλος ὅπως τόν λέγαμε, γιατί δέν εἶχε ἀφήσει δέντρο πού νά μὴν τό εἶχε ἀνεβεῖ καί ἀταξία πού νά μὴν τήν εἶχε κάνει, βγῆκε σῶος καί ἀβλαβής ἀπό τήν ἐπικίνδυνη βουτιά.

Αὐτά καί ἄλλα πολλά φέρνεις καί ξαναφέρνεις στό μυαλό σου, καθώς συνεχίζεις τό μοναχικό περίπατο κατὰ τόν Ἁγιοθόδωρο καί, χωρίς νά τό καταλάβεις, ἔτσι ἀπλᾶ ξαναζεῖς τά μαγικά καί ἀνεπανάληπτα παιδικά σου χρόνια καί γαληνεύει ἡ ψυχὴ σου καί μέ καθαρὸ τό νοῦ ἐπιστρέφεις γιά νά συνεχίσεις πάλι ἀπ' τήν ἀρχὴ τῆ συνηθισμένη καθημερινή «βιοτικὴ μέριμνα».

Αὐτός ὁ περίπατος δέν ὀλοκληρώνεται χωρίς τήν ἀπαραίτητη καί καθιερωμένη πιά επίσκεψη στό ἐξωκκλήσι τοῦ Ἁγιοθόδωρου. Ταπεινό κι ἀπέριττο, φτωχό, χωρίς τή λάμψη τῶν μεγάλων ἐκκλησιῶν, δέχεται ὅσους καταφεύγουν ἐκεῖ γιά λίγη περισυλλογή, γαλήνη καί προσευχή καί τούς προσφέρει ἀπλόχερα εἰρήνη καί ἀνακούφιση, ἀλαφρώνοντας τό φορτίο τῆς ψυχῆς τους.

Δέν ὑπάρχει χωριανός πού νά μὴν ἀναψε τό κεράκι του στόν Ἁγιοθόδωρο. Δύο εἶναι οἱ ἅγιοι Θεόδωροι. Ἐμεῖς ἐδῶ στό χωριό τούς ἀπαλλάξαμε ἀπό τήν ὑλική τους ὑπόσταση, κρατήσαμε τήν ἀγιοσύνη τους ἢ ἀγιοσύνη εἶναι μία ἐκεῖ ἀνάβουμε τό κεράκι μας, στήν ἀγιοσύνη, στόν Ἁγιοθόδωρο. Αὐτό ἔκαναν χρόνια πρὶν ἀπό μᾶς οἱ παπποῦδες μας καί πρὶν ἀπ' αὐτούς οἱ δικοί τους.

Τό ἐκκλησάκι τ' Ἁγιοθόδωρου ἔχει τήν ἱστορία του. Δέν εἶναι πολύ παλιά. Δέν χάνεται στό βάθος τοῦ χρόνου. Σύγχρονη θά λέγαμε. Μιά ἱστορία ὅμως ξεχωριστή. Μιά ἱστορία πού ἐξελίσσεται μεταξύ ὄνειρου καί πραγματικότητας. Ποιό εἶναι τό ὄνειρο καί ποιά ἡ πραγματικότητα δέν μπόρεσα νά ξεδιαλύνω. Ἴσως νά μὴν τό ἐπεδίωξα. Ἔτσι, κάθε φορά πού θρῖσκομαι ἐδῶ στό ἐξωκκλήσι καί στέκομαι μπροστά στήν εἰκόνα καί βλέπω τίς μορφές τῶν ἁγίων νά τρεμοκινοῦνται ἀπό τό ἀνοδικό ρεῦμα τῆς φλόγας τοῦ καντηλιοῦ πού κρέμεται μπροστά, φέρνω στό μυαλό μου τήν ἱστορία αὐτή, ὅπως τήν ἄκουσα ἕνα ἀπόβραδο ἐκεῖ στόν Ἁγιοθόδωρο.

Ἦταν τά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Ὁ λαός μας ἐδῶ ἐπάνω στή Μακεδονία ζοῦσε τό Γολγοθᾶ του. Εἶχαν ὅμως ὅλοι συνηθίσει. Τό εἶχαν πάρει ἀπόφαση. Ἡ ζωή εἶχε τούς ρυθμούς της καί κυλοῦσε ἤσυχα. Ὅλοι κοίταζαν τίς δουλειές τους καί ἦταν εὐχαριστημένοι μέ ὅσα τούς χάριζε ὁ Θεός. Δέν ζητοῦσαν πολλά πράγματα. Λίγη ζεστασιά τό χειμῶνα καί τό τσουκάλι νά ἔχει πάντα λίγο ζεστό φαῖ νά χορταίνουν τήν πείνα τους. Ἄνθρωποι ὀλιγαρκεῖς ἀπ' τή φύση τους ἢ ἀπό ἀνάγκη ἢ κι ἀπ' τά δύο μαζί.

Ὁ χειμῶνας εἶχε προχωρήσει. Οἱ γιορτές πέρασαν κι ἡ ζωή ξαναπῆρε τούς γνώριμους ρυθμούς της. Οἱ χωριανοί κλεισμένοι στά σπίτια τους περνοῦσαν τόν καιρό τους μπροστά στή φωτιά, μιά καί οἱ δουλειές δέν εἶχαν ἀρχίσει ἀκόμα.

Ἡ θεία Βαῖτσα τοῦ Κιοσσέ, παλιά Ἄλιστρατινή, μεγάλη γυναίκα, ὀγδόντα χρονῶ πιά, μαζεύτηκε νωρίς ἐκείνη τή χειμωνιάτικη μέρα στήν καμαρούδα της. Ἔβαλε πάνω στή σόμπα τό τοίγκινο πιάτο μέ λίγο τραχανά πού εἶχε περισέψει ἀπ' τό μεσημέρι κι ἔκατσε νά φάει τό βραδινό της.

Ἦστερα συμμαζέψε λίγο λίγο τήν καμαρούδα, ἔστρωσε ἕνα κιλίμι στό μεντέρι, ἀνέβηκε πάνω, ἀκούμπησε τήν πλάτη της στά χοντρά μάλλινα μαξιλάρια, ἄπλωσε τά πόδια της νά πάρουν τήν πιό ξεκούραστη στάση κι ἄφησε τό βλέμμα της νά παρακολουθεῖ ἔτσι ἀμήχανα ἀπό τό παράθυρο τή μέρα, πού ἄρχιζε σιγά-σιγά νά δίνει τή θέση της στά πρῶτα σκοτάδια τῆς νύχτας.

Τό φεγγάρι ἦταν ὁλόκληρο. Ἐνας φωτεινός δίσκος πάνω σ' ἕναν κατακάθαρο οὐρανό. Γενάρης τοῦ 1840. Πανσέληνος. Ἦσυχη ἡ νύχτα. Ὁ ἀσημένιος δίσκος τοῦ φεγγαριοῦ προχωρεῖ ἀκίνητος στό ἀτέρμονο οὐράνιο ταξίδι. Μέσα στό δωμάτιο τά ξερά ξύλα στή σόμπα θγάζουν μέ τή γνωστή ιδιότυπη μουσική τους ὅλη τή φλόγα καί τή ζεστασιά τους. Μιά γλυκιά θαλπωρή ἀπλώνεται σ' ὅλο τό δωμάτιο. Στά πόδια τῆς γριᾶς ξαπλωμένη ἡ γάτα, ἡ μόνιμη συντροφιά τῆς θείας Βαΐτσας τοῦ Κιοσσέ, ρουθουνίζει ἀπολαυστικά.

Θαμπό μισόφωτο πλανιέται στό δωμάτιο κι ἡ θεία Βαΐτσα, ἀκουμπισμένη στό μάλλινο μαξιλάρι, μέ τά μισόκλειστα μάτια της στραμμένα πρός τό παράθυρο, παρακολουθεῖ τό ταξίδι τοῦ φεγγαριοῦ τό γεναριάτικο ἐκεῖνο βράδυ. Οὔτε ἕνα συννεφάκι στόν οὐρανό, ἀλλά, καθῶς τά μάτια τῆς γριᾶς ἀνοίγουν καί κλείνουν, τό φεγγάρι χάνεται καί ξαναφαίνεται καί πάλι ἀπ' τήν ἀρχή. Σέ μιά στιγμή χάνεται ὁλότελα ἀπό μπροστά της, ὄχι γιατί τά μάτια της ἔκλεισαν, ἀλλά γιατί βλέπει ἐκεῖ, στή θέση τοῦ φεγγαριοῦ, καθαρά, κατακάθαρα, νά ἐμφανίζονται δύο σκιές πού σιγά σιγά φωτίζονται, ὥσπου ἡ ἐκτυφλωτική λάμψη τους παίρνει τή θέση τοῦ φεγγαριοῦ μέ τή μορφή δύο πανέμορφων νέων. Δέν τρομάζει, δέν παραξενεύεται, ἤρεμη καί νηφάλια μέ τήν καρδιά της πλημμυρισμένη ἀπό ἀγαλλίαση, τούς ἀντικρῦζει κατάματα σάν μαγεμένη καί ἀκούει, καθαρά, κατακάθαρα, τή γλυκιά τους φωνή.

– Νά πᾶς στό μέρος πού μάζεψες τά ξύλα γιά τή σόμπα, νά σκάψεις βαθιά, νά μᾶς βρεῖς καί νά μᾶς θγάλεις.

Τινάχτηκε ἡ γριά, κατέβηκε ἀπ' τό μεντέρι, στάθηκε ὄρθια, ἔβγαλε δυνατή φωνή ν' ἀκούσει καί νά καταλάβει ἄν ἦταν ξύπνια ἢ ὄνειρεύεται. Ἦκουσε τή φωνή· εἶδε τή γάτα νά τήν κοιτάει περίεργα· τό δωμάτιο, ἡ σόμπα, τό καντήλι, ὅλα ἐκεῖ. Ἦταν ξύπνια. Μόνο οἱ μορφές τῶν δύο νέων εἶχαν ἔξαφανιστεῖ.

Βγήκε ἔξω στήν αὐλή. Τράβηξε ἴσια κατά τό ἀπέναντι σπίτι. Πέρασε τό καμπιτζίκι κι ἔφτασε στήν πόρτα τῆς Ἀϊσέ, τῆς τουρκάλας γειτόνισσας. Στήν Ἀϊσέ θά μιλοῦσε γιά τό περίεργο ὄραμά της. Πάντα ἔτσι γινόταν. Καί στά καλά καί στά ἄσχημα οἱ δύο γριοῦλες περνοῦσαν τή στενή πορτούλα πού ἔνωνε τίς δύο αὐλές, τό καμπιτζίκι, μαζεύονταν πότε στήν καμαρούδα

τῆς μιᾶς καί πότε στῆς ἄλλης κι ἔλεγαν τά βάσανα καί τούς καημούς τους. Τίς χαρές τίς εἶχαν ξεχάσει κι οἱ δυό τους. Ἦταν τόσο λίγες καί τά χρόνια βάραιναν. Τό ἴδιο καί ἡ ζωή τους. Σήκωσε τό χέρι νά χτυπήσει τήν πόρτα, ἀλλά σταμάτησε ἀπότομα. Δίστασε νά μιλήσει γιά τό ὄραμα ἀκόμα καί στήν Ἄϊσέ. Γύρισε πίσω στήν καμαρούδα της. Ἡ νύχτα κύλησε ἡσυχά, ἦρθε ἡ ἄλλη μέρα. Ὑστερα κι ἄλλες κι ὁ Γενάρης ἔφτασε στό τέλος του.

Ὁ Φεβρουάριος ἦταν κακός. Χιόνια πολλά καί κρύο δυνατό. Ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες τόσο ἀγρίευε ὁ καιρός. Τό κρύο δυνάμωνε, σάν ν' ἄρχιζε τώρα ὁ χειμώνας. Ἡ θεία Βαῖτσα πού νά βγεῖ ἔξω. Μέσα στήν καμαρούδα της περνοῦσε ὦρες ἀτέλειωτες, ἔχοντας μοναδική συντροφιά τή γάτα πού δέν ξεκολλοῦσε ἀπό κοντά της. Δέν μπορούσε νά πάει οὔτε στήν Ἄϊσέ, τήν τουρκάλα. Μόνη της ὦρες ὀλόκληρες ἔφερνε καί ξανάφερνε στό μυαλό της τό ὄραμα ἐκείνης τῆς νύχτας καί προσπαθοῦσε νά δώσει μιάν ἐξήγηση. Δέν εἶχε πεῖ τίποτε σέ κανέναν κι αὐτό τή βασάνιζε. Ἦθελε νά μοιραστεῖ τό μυστικό της. Νά ἐξηγήσει τό ὄραμα. Τά ὄνειρα φανερώνουν κάτι. Θυμήθηκε τά μικρά της χρόνια στό σχολεῖο· τά ὄνειρα τοῦ Πετεφρῆ, τήν ἐξήγηση τοῦ Ἰωσήφ, κι ὄλο καί πιό πολύ μπερδεύοταν. Γιατί αὐτό πού εἶδε δέν ἦταν ὄνειρο. Τά ὄνειρα τά βλέπουμε στόν ὕπνο μας. Αὐτή δέν κοιμόταν. Ἦταν ξυπνητή.

Μιά βραδιά, τέλος Φεβρουαρίου, ἀρχές Μαρτίου, ἐκεῖ στόν ὄντά, ἀκουμπισμένη στό μαξιλάρι πάνω στό μεντέρι, ἀπολάμβανε τό τρίξιμο τῶν ξύλων πού καίγονταν στή σόμπα. Τά μάτια της μισόκλειστα τά βάραινε μιά σκιά καί τά ἐμπόδιζε ν' ἀνοίξουν. Κάνει μιᾶ δυνατή προσπάθεια καί μέ ὀρθάνοιχτα τά μάτια βλέπει μπροστά της ὀλοζώντανο τό ἴδιο ἐκεῖνο ὄραμα πού εἶχε δεῖ τήν ἄλλη φορά. Τούς ἴδιους νέους νά στέκονται μπροστά της, ὄχι ὅμως φωτεινοί ὅπως τότε, ἀλλά μέ μιᾶ ἔκφραση πού δέν μπορούσε νά ξεχωρίσει ἄν φανέρωνε θυμό ἢ παράπονο. – Μᾶς ἄφησες ἐκεῖ, εἶπαν κι ἐξαφανίστηκαν. Πετάχτηκε ἀπάνω ἡ θεία Βαῖτσα, φέρνει στό μυαλό της τό πρῶτο ὄραμα, τρομάζει, δέν ξέρει τί νά κάνει.

Ἡ νύχτα εἶναι προχωρημένη. Αὔριο εἶναι ἡ γιορτή τῶν ἁγίων Θεοδώρων. Δέν τῆς μένει καμιᾶ ἀμφιβολία. Οἱ νέοι τῆς ὀπτασίας εἶναι αὐτοί. Οἱ ἅγιοι Θεόδωροι. Στό μέρος πού τῆς φανέρωσαν βερίσκεται ἡ εἰκόνα τους. Πρέπει νά πάει νά τή βρεῖ. Νά τή βγάλει. Νά τή βγάλει ἔξω στό φῶς. Νά τήν προσκυνήσει. Νά τήν προσκυνήσει ὄλο τό χωριό. Ἐχει χρέος νά τό κάνει. Τῆς τό ζήτησαν οἱ ἅγιοι. Βιάζεται νά ξημερώσει. Ἡ νύχτα δέ φεύγει εὐκόλα. Τό καντήλι στό εἰκονοστάσι κοντεύει νά σβήσει. Βάζει καινούργιο λάδι, τραβάει τό φυτίλι ἐπάνω καί τό ξανανάθει. Οἱ ἀνταύγειες ἀπ' τή φλόγα τοῦ φιτιλιοῦ κι ἀπό τή φωτιά στή σόμπα δημιουργοῦν μέσα στό

δωμάτιο μιά παράξενη ἀτμόσφαιρα, ἀνάκατη ἀπό φῶς καί σκοτάδι, πού ἐναλλάσσεται ἀκανόνιστα ἔτσι πού νά μπερδεύει τό νοῦ καί τή σκέψη.

Ἡ θεία Βαῖτσα δέν ξέρει ἂν εἶναι ξύπνια ἢ ἂν κοιμᾶται. Ἄν εἶναι μέσα ἢ ἔξω ἀπ' τό δωμάτιο. Ἐνα πράγμα, μιά σκέψη ἔχει μέσα στό μυαλό της. Νά ξημερώσει. Νά βρεῖ τήν Ἀϊσέ, νά βρεῖ τούς συγγενεῖς καί τούς γείτονες καί τούς φίλους κι ὅλοι μαζί νά πᾶνε στό μέρος πού τό ξέρει τώρα καλά, νά σκάψουν νά βροῦν τήν εἰκόνα τῶν ἀγίων.

Πρὶν καλοξημερώσει, ἡ εἶδηση εἶχε κάνει τό γύρο τοῦ χωριοῦ. Σέ λίγα λεπτά, ἀπό κάθε γειτονιά, ἀπ' τό Μετόχι, ἀπ' τὰ Σχολεῖα, ἀπ' τό Μπατίκι, ἀπ' τό Τζαμί, ἀπ' τήν Ἀγορά, κι ἀπ' τίς ἀπάνω γειτονιές τοῦ Κουλένμπαρντάκ' καί τοῦ Γκούνγκουλη-Μπαῖρ, δυό-δυό, τρεῖς-τρεῖς, ξεκινούσαν γιά τό φτωχικό τῆς θείας Βαῖτσας. Μέ τό πρῶτο φῶς τῆς μέρας τό καραβάνι τῶν Ἀλιστρατινῶν, μαζί κι ἡ Ἀϊσέ, ἡ τουρκάλα, μέ ὀδηγούς τῆ θεία Βαῖτσα καί τόν παπά, ξεκίνησε γιά τό μέρος πού βρισκόταν ἡ εἰκόνα. Τό ἄκουσαν καί οἱ Τοῦρκοι. Ἐτρεξαν κι αὐτοί, γύρισαν πίσω τήν Ἀϊσέ. Δέν τό ἔβρισκαν σωστό μιά μουσουλμάννα νά τρέχει πίσω ἀπ' τούς χριστιανούς.

Ἐφτασαν στό μέρος πού ὑπέδειξε ἡ θεία Βαῖτσα κι ἄρχισαν νά σκάβουν. Ἡ εἰκόνα δέν βρισκόταν. Ἡ μέρα προχωροῦσε κι ὁ ἕνας μετά τόν ἄλλο, ἔπαιρναν ἄλλος τόν κασμά κι ἄλλος τό φτυάρι κι ἔσκαβαν μ' ὄση δύναμη εἶχαν. Τίποτα. Κατάκοποι, μούσκεμα στόν ἰδρώτα, μέσα σ' ἐκείνη τήν παγωμένη μέρα τοῦ Μαρτίου, σκέφτονται νά τὰ παρατήσουν. Λάθος θά ἔκανε ἡ θεία Βαῖτσα, ἄρχισαν νά σιγομουρμουρίζουν. Μυαλό πού ἔχουμε κι ἐμεῖς, ἀκούσαμε τῆς γριᾶς τὰ ὄνειρα. Κριῖμα στόν κόπο μας. Κι ἕνας ἕνας, ἄφηναν τούς κασμάδες καί τὰ φτυάρια κι ἐτοιμάζονταν νά φύγουν. Κάποιος ἔσκαβε ἀκόμα.

– Δέν ἔχει τίποτα, φώναξε καί πέταξε κι αὐτός τόν κασμά.

– Πιό βαθιά, φώναξε ὁ γεροντότερος, κι ἀρπάζοντας τό σκαπτικό ἐργαλεῖο ἄρχισε νά χτυπάει τό χῶμα. Φιλοτιμήθηκαν κι ἄλλοι, καί ξανάρχισαν. Ἐσκαψαν βαθιά, πάνω ἀπ' τὰ μπόγια τους, ὅπως τούς πρόσταξε ὁ γέρος, καί τότε, τήν ὥρα πού κατά τή μεριά τοῦ Σφελινοῦ, πίσω ἀπ' τό Μενοίκιο βαφόταν ὁ οὐρανός μέ ὅλους τούς τόνους καί ὅλες τίς ἀποχρώσεις τοῦ βιολέ, κι ὁ ἥλιος εἶχε κρυφτεῖ πιά πίσω ἀπ' τό βουνό, ὁ κασμάς χτυπάει δυνατά πάνω σέ μιά πλάκα καί θγάζει φωτιές. Κάτω ἀπό τήν πλάκα εἶναι ἡ εἰκόνα.

Πῶς ἐπικοινωνοῦν καί πῶς συγχρονίζονται ὀρισμένες φορές οἱ ἄνθρωποι! Τά συγκλονιστικά γεγονότα τῆ στιγμῆ πού συμβαίνουν προκαλοῦν τήν ἴδια καί ταυτόχρονη ἀντίδραση σέ ὅλα τὰ μέλη μιᾶς ὁμάδας, ὅταν αἰτία τῆς ὁμαδοποίησης εἶναι ἡ ἀναμονή αὐτῶν τῶν γεγονότων. Ὅλοι ὅσοι ἦταν συ-

γκεντρωμένοι εκεί περίμεναν νά βρεθεί ἡ εἰκόνα. Κι ὅσο οἱ ὥρες περνοῦσαν κι ὅσο μεγάλωνε ἡ ἀγωνία, τόσο δυνάμωνε ἡ ἐπιθυμία νά ἀντικρύσουν ἐπιτέλους τὴν εἰκόνα. Τό κροτάλισμα τοῦ σκαπτικοῦ ἐργαλείου πάνω στὴν πλάκα προκάλεσε στό πλῆθος ἓνα αἶσθημα ἀγωνιώδους προσδοκίας· γι' αὐτό ὅταν ὕστερα ἀπὸ τό ἀνασκήκωμα τῆς πλάκας φάνηκε ἡ εἰκόνα, σείστηκε ἡ περιοχὴ ἀπὸ τὴ θριαμβευτικὴ κραυγὴ πού ξέφυγε ταυτόχρονα ἀπὸ τὰ στόματα ὄλων. Μιά ἀναταραχὴ, ἓνα παραλήρημα διέκοψε τὴν ἀγωνία τῆς ἀναμονῆς κι ὅλη ἐκείνη ἡ ἀνθρώπινη μᾶζα ἀνακινήθηκε χωρὶς νά μετακινήθει, σέ μιὰ προσπάθεια νά δοῦν τὴν εἰκόνα ταυτόχρονα ὅλοι μαζί κι ὁ καθένας πρῶτος. Ἡ ἀνακίνηση αὐτὴ συνεχίστηκε χωρὶς μετατόπιση, ἔτσι σάν μιὰ συνεχῆς συστροφή ἐπιτόπου μέ τρόπο πού, ἂν κάποιος ἔβλεπε ὄλον αὐτόν τόν ὄχλο ἀπὸ ψηλά, θά εἶχε τὴν ἐντύπωση τῆς κυματοειδοῦς κίνησης πού ἐμφανίζει ἓνα μελίσι πού ἔχει συγκεντρωθεῖ σάν μιὰ ζωντανὴ μπάλα γύρω ἀπὸ τὴ βασίλισσά του. Κι ἐνῶ τό ἀνάδεμα αὐτό τῆς ἀνθρώπινης μᾶζας εἶχε σαφῆ πρόθεση νά ξεχυθεῖ πρὸς τό ἄνοιγμα ὅπου βρέθηκε ἡ εἰκόνα, ἀκούστηκε ἡ προσταγὴ τῆς θείας Βαῖτσας νά σταματήσουν.

Ἡ ἀσθενικὴ κι ἀνήμπορη γριούλα εἶχε ἤδη πάρει τίς διαστάσεις πού δίνουν αὐτὲς τίς ὥρες οἱ περιστάσεις. Ὁλος ὁ ἀναδευόμενος ἐκεῖνος ἀνθρώπινος ὄγκος μετατράπηκε σέ κινούμενη ἄμμο πού τὴν ἄρπαξε ὁ σιμούν. Ὁπισθοχώρησαν, χωρίστηκαν στά δύο, ὅπως ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα μέ τὴν ἐντολὴ τοῦ Μωϋσῆ, κι ἄφησαν τὴ θεία Βαῖτσα νά φτάσει στὴν εἰκόνα. Ἐκείνη τὴν παίρνει, τὴν ἀσπάζεται εὐλαδικά, καί τὴν παραδίνει σὰ χέρια τοῦ παπᾶ. Κι αὐτὸς βάζει τό πετραχήλι του κι ἀρχίζει νά διαβάσει τὸν πρῶτο ἀγιασμό στὴ μνήμη τῶν ἀγίων. Ὑστερα ὅλοι οἱ ἄλλοι περνοῦν ἓνας ἓνας μπροστά ἀπὸ τὴν εἰκόνα καί τὴν ἀσπάζονται. Ἦταν ἡ μέρα τῆς γιορτῆς τους, ἐκεῖ γύρω σὰ 1840.

Σέ λίγον καιρό, στό μέρος ἐκεῖνο χτίστηκε ἓνα πρόχειρο πέτρινο εἰκονοστάσι κι ἔβαλαν τὴν εἰκόνα νά προστατεύεται ἀπὸ τό χιόνι καί τὴ βροχὴ. Ἀπὸ τότε κάθε πρωί, μέχρι τὰ βαθιά της γεράματα, ἀψηφώντας κρύο, βροχὴ ἢ χιόνι, ἡ θεία Βαῖτσα διαζόταν νά φτάσει στό εἰκονοστάσι γιὰ ν' ἀνάψει τό καντήλι τοῦ ἀγίου, σέρνοντας τὰ πόδια της σάν τό γέρο κανονάρχη τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πού τὴν ὥρα τοῦ Ὁρθρου τρέχει νά προλάβει, μιὰ στὸν δεξιὸ καί μιὰ στὸν ἀριστερό ψάλτη, γιὰ νά δώσει τὸν ἦχο τοῦ ψαλμοῦ.

Αὐτὴ τὴν ἱστορία ἄκουσα ἐκεῖνο τό ἀπόβραδο ἐκεῖ στὸν Ἁγιοθόδωρο, σ' ἓναν ἀπ' τοὺς μοναχικοὺς μου περιπάτους σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη. Μοῦ τὴ διηγήθηκε ὁ Ἡλίας. Αὐτὸς βρίσκεται κάθε μέρα ἐκεῖ καί ὑπηρετεῖ μαζί μέ

ἄλλους συγχωριανούς τόν Ἅγιο. Τό ἴδιο ἔκανε κι ὁ πατέρας του ὁ μπάριμπα Χρηστος πρὶν ἀπὸ πολλά χρόνια. Μὲ τόν Ἡλία καθόμαστε ὧρες καί τὰ λέμε. Εἴμαστε παλιοὶ γνώριμοι καί φίλοι. Κι εἶναι καλὸς ἀφηγητής. Μ' ἀρέσει νά τόν ἀκούω νά λέει ιστορίες. Τίς πιό πολλές φορές μιλάει γιά τό στρατό. Ἦταν ἐπιλοχίας κι ἔχει πολλά νά διηγηθεῖ.

Ἐκείνη τή μέρα μοῦ μίλησε γιά τό ἐξωκκλήσι. Ἐγὼ τόν παρακίνησα. Τήν ιστορία τῆς ἴδρουσῆς του τήν ἤξερε καλά. Τήν εἶχε ἀκούσει πολλές φορές ἀπ' τόν πατέρα του. Τή διηγοῦνταν μέ τέτοιο πάθος, σχεδόν ἐκστασιασμένος, πού νόμιζες πὼς ἦταν κι αὐτός μαζί μέ τὰ πρόσωπα τῆς ιστορίας, τή θεία Βαῖτσα, τήν Ἀϊσέ, τόν παπά κι ὅλους τούς ἄλλους.

– Νά τὰ γράψεις, γιά νά τὰ μάθουν οἱ συγχωριανοὶ μας, μοῦ εἶπε, ὅταν τελείωσε τή διήγησή του, τραβώντας δυὸ βαθιές ἀπλωματιές ρουφηξιές ἀπ' τό τσιγάρο πού μόλις εἶχε ἀνάψει.

Τό εἰκονοστάσι τοῦ Ἅγιοθόδωρου ἔμεινε ἐκεῖ καί μετὰ τό θάνατο τῆς θείας Βαῖτσας. Εὐσεβεῖς οἱ συγχωριανοὶ μας, δέν ἄφηναν τόν Ἅγιο μόνο του. Ἐρχονταν συχνά κι ἀνάβαν τό καντήλι του.

Γύρω στὰ 1850 πέρασε ἀπὸ τόν τόπο μας ἓνας καλόγερος. Κανένας δέν ἔμαθε ποτέ ἀπὸ ποῦ ἦρθε. Ἐλεγαν ὅτι εἶχε ἔρθει ἀπὸ τό Ἅγιονόρος. Εἶχε μαζί καί τήν ἀδερφή του, καλόγρια κι αὐτή. Τίποτα περισσότερο δέ θυμοῦνται γι' αὐτόν σήμερα, οὔτε καί τ' ὄνομά του. Ἦταν δραστήριος κι ἀφοσιωμένος. Καί τί δέν ἔκανε αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἔχτισε τό ἐξωκκλήσι πού ὑπάρχει καί σήμερα. Ἀξιοποίησε κατὰ τόν καλύτερο τρόπο τίς εἰσφορές τῶν χωριανῶν. Δίπλα στό ἐξωκκλήσι ἔχτισε ἓναν χῶρο γιά νά στεγάσει τόν ἴδιο καί τήν ἀδελφή του. Ἐκεῖ ζοῦσαν χρόνια πολλά τὰ δυὸ ἀδέρφια ὑπηρετώντας τόν Ἅγιο. Ἐφερε κυπαρίσσια κι ἄλλα δέντρα ἀπ' τ' Ἅγιονόρος κι οἱ χωριανοί, βλέποντας τήν ἀγιοσύνη του, δώρησαν στό ἐξωκκλήσι ὅσα χωράφια εἶχαν γύρω ἀπ' αὐτό.

Κοντά σαράντα χρόνια διακόνησαν τὰ δυὸ ἀδέρφια τόν Ἅγιο. Μετὰ ἀπ' αὐτούς ἦρθε ὁ συγχωριανός μας, ὁ μπάριμπα Μῆτσος ὁ Μπίτσιος, πού τόν διαδέχτηκε γύρω στὰ 1920 ὁ Ἅγγελος ὁ Κιοσσές, μακρινὸς συγγενῆς τῆς θείας Βαῖτσας. Ὁ Κώστας ὁ Πελέκης κι ὁ Κώστας ὁ Σιώπης ἦρθαν μετὰ τό θάνατο τοῦ μπάριμπα Ἅγγελου καί ὑπηρετήσαν μέχρι τό 1942.

Τὰ χρόνια τῆς Κατοχῆς δύσκολα. Ὁ Ἅγιος ἔμεινε μόνος του. Τότε βρέθηκε ὁ μπάριμπα Χρηστος ὁ Βαλαξῆς. Ἄνθρωπος θεοφοβούμενος κι αὐτός, ἀφιέρωσε ἀρκετά χρόνια στό ἐξωκκλήσι.

Πέρασε ἡ Κατοχή κι ἦρθαν πάλι δύσκολα χρόνια. Τὰ χρόνια τοῦ Ἐμφυλίου. Οἱ στεναχώριες περίσσεψαν. Λύγισε ὁ μπάριμπα Χρηστος, ἔφυγε τό

μεράκι κι ὁ Ἅγιοθόδωρος ἔμεινε μόνος του. Κι ἦρθε ἡ ἐγκατάλειψη. Ξέφραγο κι ἀφύλαχτο τό ἐξωκλήσι, ἔγινε ἔρμαιο τῶν στοιχείων τῆς φύσης καί τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἀνθρώπων. Μόνο στή μέρα τῆς γιορτῆς του θυμοῦνταν κάποιοι νά τό φροντίσουν, καί πάλι ἡ ἐγκατάλειψη.

Τήν εἰκόνα αὐτή ἀντίκρουσαν τρεῖς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, ὅταν πέρασαν ἀπό κεῖ μαζεύοντας χόρτα. Εὐαισθητοποιήθηκαν, ἄρχισαν τή δουλειά, καί σέ λίγο καιρό συγκροτήθηκε ἡ πρώτη ὁμάδα ἐθελοντῶν σέ μιά προσπάθεια ἀναστήλωσης τοῦ ἐξωκκλησιοῦ καί ἐξωραϊσμοῦ τοῦ γύρω χώρου.

Οἱ τρεῖς αὐτές γυναῖκες ἦταν: Ἡ Μαρία Δισλῆ, θυγατέρα τοῦ μπάρμπα Χρήστου τοῦ Βαλαξῆ, ἡ Σεβαστή Κουγιουμτζῆ πού δέν ζεῖ πιά καί ἡ Βασιλική Ἄντωντζίκη.

Τήν ὁμάδα τῶν πρώτων ἐθελοντῶν συγκρότησαν οἱ παρακάτω ὀκτώ συγχωριανοί μας: Ἀδέμης Δημήτριος (σοβατζής), Ἄντωντζίκης Γεώργιος (οἰκοδόμος), Βαλαξῆς Ἡλίας (οἰκοδόμος), Καραμπατζάκης Ζήσης (οἰκοδόμος), Καρτάλης Δημήτριος (οἰκοδόμος), Κορδοκούζης Γεώργιος (οἰκοδόμος), Μαλλιαρίδης Νικόλαος (ὕδραυλικός), Τσιομπανόπουλος Χρήστος (ἐλαιοχρωματιστής).

Χάρη στή φροντίδα καί τίς προσπάθειες ὅλων αὐτῶν, ἀλλά καί πολλῶν ἄλλων πού ἐργάστηκαν ἐθελοντικά, ἀξιοποιήθηκαν κατά τόν καλύτερο τρόπο οἱ γενναιόδωρες εἰσφορές τῶν προσκυνητῶν, ἔτσι ὥστε σήμερα νά ἀπολαμβάνουν οἱ ἐπισκέπτες ἕνα αἰσθητικό ἀποτέλεσμα, πού τοὺς ἐπιτρέπει νά ἱκανοποιοῦν μέ ἄνεση τίς λατρευτικές τους ἀνάγκες, ἐπικαλούμενοι τή χάρη τοῦ Ἅγιοθόδωρου.